

Oponentský posudek na diplomovou práci Adély Škorpilové „Problémy demokratizačních procesů v arabském světě: Příklad Egypta“

Adéla Škorpilová spojila dohromady tři témata: otázku nedostatečné demokratizace arabského světa – jejich hlavních zábran a možností jejich překonání; obecný problém podmínek demokratizace tak, jak ho pojednávají teorie tranzice a především Dankwart Rustow ve svém slavném článku z roku 1970; a nakonec konkrétní případ Egypta a jeho poválečného vývoje, včetně současného období, v němž se tato země připravuje na parlamentní a (v příštím roce) na prezidentské volby. Tato kombinace dvou obecnějších problematik a jedné případové studie, na níž lze tyto problematiky ilustrovat, dává příležitost k reflexi řady aktuálních otázek.

Bohužel autorka této příležitosti nevyužila. Především se jí nepodařilo tři roviny dostatečně propojit. Jediná teze, která je drží pohromadě, a je v práci několikrát opakovaná, je Rustowovo tvrzení, že základní podmínkou demokratizace je národní sjednocení ve smyslu pocitu významné části příslušníků společnosti, že patří k jednomu politickému společenství – národu. Autorka dobře ukazuje, že řada arabských zemí, včetně Egypta, skutečně má problém právě s touto podmínkou, neboť u nich převládá kombinace subnárodních lojalit na úrovni rozšířené rodiny či kmene s nadnárodní příslušností k ummě jako univerzálnímu společenství všech věřících. S touto výjimkou však výklad na zmíněných třech rovinách probíhá do velké míry mimoběžně.

Navíc se zdá, že autorka se otrocky drží textů, z nichž vychází – reprodukuje je příliš mnoha slovy, bez schopnosti učinit zkratku, vybrat a vlastními slovy sdělit to nejdůležitější. Hlavní myšlenky práce by každopádně mohly být sděleny elegantněji a účinněji na mnohem menším počtu stran. Tím

spíše, že autorka pracuje s velmi omezeným počtem zdrojů. Což je problém především v první kapitole, která se týká příčin nedostatku demokratizace v arabsko-muslimském světě. Autorka vychází z jednoho článku (Bleharová) a dvou knih (Kropáček, Huntington), z nichž vyvozuje, že hlavní příčinou nedostatečné demokratizace je islám. Nejsou vůbec zmíněni autoři, kteří s touto interpretací polemizují, ať již autoři čeští (např. M. Mendel), nebo zahraniční (J. Esposito, O. Roy, G. Kepel). Tím pádem se také autorka nemusí vyrovnávat s žádnou námitkou a může předkládat svou interpretaci jako samozřejmou, obecně přijatou pravdu. A přitom některé námitky by vůbec nemusely jít proti hlavní tezi její práce, ale pouze by ji umožnily vyloučit příliš velké generalizace týkající se islámu a ostřeji si uvědomit odlišnost *arabského* Blízkého východu od jiných částí a kulturních okruhů islámského světa (Turecko, Írán, Indonésie).

Co se týče faktografických pasáží týkajících se Egypta, pokud mohu soudit, shrnují korektně poválečný politický vývoj v této zemi. Občas ovšem nejsou její zhodnocení příliš jednoznačná. Například na straně 36 tvrdí, že Mubárak „povolil politické strany, propustil velké množství vězňů a hlásal nutnost hospodářských reforem.“ Na straně 46 však píše, že Mubárak a jeho vládnoucí „národně demokratická strana dominuje politickým institucím, spolu s armádou a dalšími bezpečnostními složkami se snaží vykonávat kontrolu nad každým aspektem, který by mohl ohrozit pozici režimu a tudíž i politickou stabilitu v zemi. V Egyptě panuje od atentátu na prezidenta Anvara Sadata v roce 1981 [tedy od nástupu Mubáraka] výjimečný stav ... [jenž] zavádí výjimečné pravomoci, rozhodnutí a bezpečnostní praktiky, které významným způsobem ve všech aspektech dopadají na občanská a politická práva občanů.“

Práce sice dosahuje cíle, který si klade, ale bohužel na poměrně nízké akademické úrovni. Proto ji navrhuji hodnotit jako *dobrou*.

Pavel Barša

Handwritten signature of Pavel Barša in cursive script.